

Grafementoets: instructie voor de leerkracht

De *Grafementoets* wordt afgenomen na basiswoorden 'lat' en 'zak' van basisblok a. De toets bestaat uit een kaart, waarop de letters staan. De letterkennis wordt op twee niveaus getoetst: letters benoemen en letters aanwijzen.

Benodigheden:

toetskaart, scoreformulier, stopwatch, pen.

Instructie:

De toets wordt individueel afgenomen. Voordat u begint, vertelt u het kind wat er gaat gebeuren:

"Je krijgt straks een kaart met letters. Jij mag die letters gaan oplezen. Ik schrijf af en toe wat op, als jij aan het lezen bent. Als ik zeg dat je mag beginnen, ga je de eerste regel letters lezen."

U start met het kind de letters te laten benoemen. In ieder geval laat u de letters tot en met de 'z' in volgorde benoemen. Alleen van dit onderdeel noteert u de tijd. Hierna laat u letters aanwijzen. U benoemt de letters tot en met de 'z' in willekeurige volgorde. Als alle letters aan bod zijn geweest, benoemt u de overige letters, die het kind zojuist zelf correct heeft benoemd. Ook deze letters in willekeurige volgorde.

U legt de kaart met de achterkant boven voor het kind. U zegt:

"Je gaat nu letters lezen. Draai de kaart maar om en begin met de eerste regel (U wijst de eerste regel aan). Als je klaar bent met deze regel, ga je meteen verder met de volgende regels."

Op het moment dat het kind begint met het lezen van de eerste letter, start u de stopwatch. Tijdens het lezen noteert u op het scoreformulier hoe het kind leest. Volg hierbij de aanwijzingen op het scoreformulier bij 'noteer achter de letter'. Wanneer het kind alle letters tot en met de 'z' heeft gelezen (de eerste drie regels dus), stopt u de stopwatch en zegt u: *"Stop maar even."*

U noteert meteen de tijd op het scoreformulier. Daarna zegt u:

"De letters van deze regels heb je nog niet in de klas geleerd. Je hoeft deze letters dus nog niet te weten. Maar misschien zit er toch een letter bij die jij al kent. Misschien zit er een letter uit jouw naam tussen of uit de naam van je vader of moeder. Zullen we eens kijken welke letters jij weet?"

U laat het kind de overige regels regel voor regel doorkijken. U noteert de letters die het kind goed benoemt op het scoreformulier. Als het kind geen enkele letter kent, kunt u het eventueel geruststellen door te zeggen:

"Dat is niet erg, hoor. Deze letters hebben we nog niet geleerd, je hoeft ze nog niet te kennen."

Vervolgens legt u de kaart weer ondersteboven voor het kind neer. U zegt:

"Nu gaan we het anders doen. Als ik het zeg, mag je de kaart omdraaien. Ik ga de letters noemen en dan mag jij ze aanwijzen op de kaart. Draai de kaart maar om."

U noemt nu in willekeurige volgorde alle letters tot en met de 'z'. U noteert in de kolom 'aanwijzen' op het scoreformulier welke letter het kind aanwijst bij de gegeven letter. Wanneer alle letters tot en met de 'z' op deze wijze aan bod zijn gekomen, noemt u de letters van de overige regels die het kind correct kon benoemen. Ook hierbij maakt u de notaties op het scoreformulier.

De laatste regel bevat de lidwoorden 'de' en 'een'. Afname van dit onderdeel is facultatief en telt niet mee voor het vaststellen van de letterkennis. Om deze reden is er op het scoreformulier geen plaats voor ingeruimd.

Grafemetoets: toetskaart

s	j	o	k	d	i
r	e	n	p	a	m
t	h	l	z		
g	w	u	b	v	f

oo	aa	ee	uu
ij	ie	ui	ou
oe	ei	au	eu

de een één de een

Grafemetoets: scoreformulier

Naam: _____ Aantal antwoorden: _____
 Groep: _____ Aantal fout: _____
 Datum: _____ Score (= aantal goed): _____

benoemen aanwijzen

letter:	benoemen:	aanwijzen:	letter:	benoemen:	aanwijzen:
s	-	-	g	-	-
j	-	-	w	-	-
o	-	-	u	-	-
k	-	-	b	-	-
d	-	-	v	-	-
i	-	-	f	-	-
r	-	-	oo	-	-
e	-	-	aa	-	-
n	-	-	ee	-	-
p	-	-	uu	-	-
a	-	-	ij	-	-
m	-	-	ie	-	-
t	-	-	ui	-	-
h	-	-	ou	-	-
l	-	-	oe	-	-
z	-	-	ei	-	-
			au	-	-
			eu	-	-

Tijd: _____ sec

Tijd: _____ sec

Noteer achter de letter: + bij direct goed gelezen
 ± bij aarzelend gelezen (na lange tijd, via globaalwoord)
 (..) bij direct fout gelezen, noteer de letter die het kind noemt
 0 als het kind niet tot een letter komt

Streefdoel:

Aantal goed: 100% beheersing (benoemen en aanwijzen) van de eerste rij letters (tot en met de 'z').
 Tijd benoemen van de letters in de eerste rij: 1-1,5 sec. per letter, dus 16-24 sec. voor de hele rij.

Fonemendictee: instructie voor de leerkracht

Het *Fonemendictee* wordt afgenomen na basiswoorden 'lat' en 'zak' van basisblok a.

Benodigdheden:

Alle leerlingen hebben een schrift of een gelinieerd blaadje en, afhankelijk waarmee de kinderen gewend zijn te schrijven, een pen of een potlood. Er moet genoeg ruimte zijn om 16 letters te kunnen schrijven.

Instructie:

Voordat u begint, vertelt u de kinderen wat er gaat gebeuren. *"We gaan letters schrijven. Ik zeg een woord en daarna welke letter je moet opschrijven. Als je een letter niet weet, dan zet je een streepje. Schrijf de letters onder elkaar. Als je onderaan je blad bent, dan maak je een nieuwe rij naast de eerste."*

U dient de letters fonetisch uit te spreken, dat wil zeggen de letter 's' als /sss/ en niet als /es/. Bij de instructie staat de uitspraak van de betreffende letter aangegeven.

"We gaan beginnen."

1. soep, schrijf op de s (spreek uit /sss/) van soep.
2. jongen, schrijf op de j (spreek uit /ju/) van jongen.
3. op, schrijf op de o (spreek uit /o/-korte klank) van op.
4. kooi, schrijf op de k (spreek uit /ku/) van kooi.
5. deur, schrijf op de d (spreek uit /du/) van deur.
6. is, schrijf op de i (spreek uit /i/-korte klank) van is.
7. raam, schrijf op de r (spreek uit /rrr/) van raam.
8. emmer, schrijf op de e (spreek uit /e/-korte klank) van emmer.
9. negen, schrijf op de n (spreek uit /nnn/) van negen.
10. pop, schrijf op de p (spreek uit /pu/) van pop.
11. as, schrijf op de a (spreek uit /a/-korte klank) van as.
12. mes, schrijf op de m (spreek uit /mmm/) van mes.
13. touw, schrijf op de t (spreek uit /tu/) van touw.
14. hond, schrijf op de h (spreek uit /hu/) van hond.
15. lamp, schrijf op de l (spreek uit /lll/) van lamp.
16. zaag, schrijf op de z (spreek uit /zzz/) van zaag."

Fonemendictee: scoreformulier

Naam: _____ Aantal antwoorden: _____
 Groep: _____ Aantal fout: _____
 Datum: _____ Score (= aantal goed): _____

1	s	-	9	n	-
2	j	-	10	p	-
3	o	-	11	a	-
4	k	-	12	m	-
5	d	-	13	t	-
6	i	-	14	h	-
7	r	-	15	l	-
8	e	-	16	z	-

Streefdoel:

Aantal goed: min. 90% beheersing (min. 14 letters goed).

Woorden lezen: instructie voor de leerkracht

De toets *Woorden lezen* wordt afgenomen na de basiswoorden 'lat' en 'zak' van basisblok a. De toets bestaat uit een kaart met drie rijen woorden. Iedere rij bevat tien woorden. De woorden van de eerste rij zijn de basiswoorden tot en met 'lat' en 'zak' van basisblok a. De tweede rij bevat zogenaamde wisselwoorden, die in één letter afwijken van de basiswoorden. De derde rij bestaat uit nieuwe woorden, die bestaan uit bekende letters.

Benodigheden:

toetskaart, scoreformulier, stopwatch, pen.

Instructie:

De toets wordt individueel afgenomen. Voordat u begint, vertelt u het kind wat er gaat gebeuren:

"Je krijgt straks een kaart met woordjes. Jij mag die woordjes gaan lezen. Ik schrijf af en toe wat op als jij aan het lezen bent. Op de kaart staan drie rijen woorden. Als ik zeg dat je mag beginnen, ga je de eerste rij lezen. Als je daarmee klaar bent, draai je de kaart om."

U legt de kaart met de achterkant boven voor het kind. U zegt:

"Draai de kaart maar om en begin."

Op het moment dat het kind begint met lezen van het eerste woord, drukt u de stopwatch in. Wanneer het kind na het eerste woord niet het tweede woord van de eerste rij, maar het eerste woord van de tweede rij gaat lezen, zegt u: *"Stop maar even. Je zou de eerste rij lezen, weet je nog? Kijk, zo (en hierbij wijst u van boven naar beneden de eerste rij woordjes aan). Wijs jij eens aan hoe je moet lezen? (Laat het kind de eerste rij van boven naar beneden aanwijzen.) We beginnen opnieuw."*

U legt de kaart weer met de achterkant naar boven voor het kind neer en zegt:

"Draai de kaart maar om en begin met lezen."

Op het moment dat het kind begint met lezen van het eerste woord, start u de stopwatch. Tijdens het lezen noteert u op het scoreformulier hoe het kind leest. Volg hierbij de aanwijzingen op het scoreformulier bij 'noteer achter het woord'. Wanneer het kind de eerste rij gelezen heeft, stopt u de stopwatch en zegt u:

"Draai de kaart maar om."

U noteert de tijd meteen op het scoreformulier onder de eerste rij. U zet de stopwatch weer op nul en zegt:

"Draai de kaart maar om en ga nu deze rij lezen."

U wijst hierbij de tweede rij woorden aan van boven naar beneden. Op het moment dat het kind gaat lezen, drukt u de stopwatch in. U volgt verder de procedure, zoals beschreven bij de eerste rij. Zo ook bij het lezen van de derde rij.

Afbreeknorm:

Wanneer het kind na 15 sec. er in het geheel niet uitkomt bij een woord zegt u:

"Hier staat (u leest het woord voor). Ga maar verder."

U breekt het lezen van de rij af, wanneer het kind drie achtereenvolgende woorden niet kan lezen. Daarna laat u het kind de volgende rij lezen.

Woorden lezen: toetskaart**jos****los****zit****dik****pak****tas****rik****zon****kar****en****tik****dop****ton****man****rem****lat****pas****pet****pappa****het****das****mamma****tom****zes****zak****pop****mis****hek****hok****pot**

basiswoorden

wisselwoorden

nieuwe woorden

Woorden lezen: scoreformulier

Naam: _____
 Groep: _____
 Datum: _____

jos	los	zit
dik	pak	tas
rik	zon	kar
en	tik	dop
ton	man	rem
lat	pas	pet
pappa	het	das
mamma	tom	zes
zak	pop	mis
hek	hok	pot

Tijd: _____ sec	Tijd: _____ sec	Tijd: _____ sec
-----------------	-----------------	-----------------

Noteer achter het woord:

+	bij direct goed gelezen
(...)	bij direct fout gelezen; schrijf het woord op zoals het kind het leest
--- +	bij spellend goed gelezen
--- (...)	bij spellend fout gelezen; schrijf het woord op zoals het kind het leest
0	kind komt er niet uit; na 15 sec. door u voorgezegd

Basiswoorden:		Wisselwoorden:		Nieuwe woorden:	
direct goed:	_____	direct goed:	_____	direct goed:	_____
spellend goed:	_____	spellend goed:	_____	spellend goed:	_____
totaal goed:	_____	totaal goed:	_____	totaal goed:	_____
direct fout:	_____	direct fout:	_____	direct fout:	_____
spellend fout:	_____	spellend fout:	_____	spellend fout:	_____
niet gelezen:	_____	niet gelezen:	_____	niet gelezen:	_____
Streefdoel:					
Aantal goed:	10	min. 8		min. 7	
Tijd:	max. 13 sec.	max. 60 sec.		max. 70 sec.	

Tekst lezen: instructie voor de leerkracht

De toets *Tekst lezen* wordt afgenomen na de basiswoorden 'lat' en 'zak' van basisblok a. De toets bestaat uit een leeskaart met een tekst van in totaal 32 woorden. De tekst kan gelezen worden met de letterkennis, zoals die tot en met de basiswoorden 'lat' en 'zak' in basisblok a is aangeboden.

Benodigdheden:

toetskaart, scoreformulier, stopwatch, pen.

Instructie:

De toets wordt individueel afgenomen. Voordat u begint, vertelt u het kind wat er gaat gebeuren:

"Je krijgt straks een kaart, waar een verhaaltje op staat. Jij mag dat verhaaltje gaan lezen. Ik schrijf af en toe wat op als jij aan het lezen bent. Je moet wachten met lezen tot ik zeg dat je mag beginnen."

U legt de kaart met de achterkant boven voor het kind. U zegt:

"Draai de kaart maar om en begin."

Op het moment dat het kind begint met lezen van het eerste woord, drukt u de stopwatch in. Tijdens het lezen noteert u op het scoreformulier hoe het kind leest. Volg hierbij de aanwijzingen op het scoreformulier bij 'noteer onder/in het woord'. Wanneer het kind de gehele tekst heeft gelezen, stopt u de stopwatch. U noteert meteen de tijd op het scoreformulier.

Afbreeknorm:

Er geldt geen afbreeknorm. Als een kind er bij een bepaald woord in het geheel niet uitkomt, zegt u na 5 sec. het woord voor en noteert u onder het woord een '0'. U zegt daarna:

"Lees jij maar verder."

U wijst hierbij het volgende woord in de tekst aan. In het meest extreme geval kan het dus voorkomen dat u alle woorden van de tekst moet voorzeggen.

Tekst lezen: toetskaart

dit is mol
en dat is tim
tim is los

ik pak mol

pas op mol, pas op!
in het hol

mol is in het hol
kom tim
kom in het hok

Tekst lezen: scoreformulier

Naam: _____

Groep: _____

Datum: _____

Aantal woorden: direct goed: _____

 spellend goed: _____

totaal goed: _____

 direct fout: _____

 spellend fout: _____

 niet gelezen: _____

(32 woorden totaal)

tijd: _____ sec

**dit is mol
en dat is tim
tim is los**

ik pak mol

**pas op mol, pas op!
in het hol**

**mol is in het hol
kom tim
kom in het hok**

Noteer onder/in het woord:

+	bij direct goed gelezen
woord	bij direct fout gelezen
<u>woord</u> +	bij spellend goed gelezen
woord	bij spellend fout gelezen
0	kind komt er niet uit; na 5 sec. door u voorgezegd

Streefdoel:

Percentage woorden goed: min. 85% (min. 27 woorden goed)

Tijd: max. 2 min.